

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Актуальність проблеми підготовки фахівців для системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту викликана необхідністю її суттєвого реформування. Реалізація професійної функції майбутнього фахівця системи спеціальної освіти передбачає досягнення на основі принципів і методів педагогічного менеджменту його професійної мети як фахівця галузі спеціальної освіти і менеджера.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, показав, що дослідження підготовки майбутніх фахівців системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту можуть базуватися на теоретико-методологічних працях С. Гончаренка, І. Зязюна [7], В. Кременя та ін.; працях з дидактики професійної, спеціальної освіти Р. Гуревича, О. Гури, О. Дубасенюк, Л. Кравченко [1–2], Н. Ничкало [7], Н. Пахомової, В. Стрельнікова [8–10] та ін.

Аналіз нормативної, наукової і навчальної літератури показав, що основними положеннями нової парадигми управління освітніми системами (у їх складі – підготовка майбутніх фахівців системи спеціальної освіти) є такі: запровадження науково-технічних досягнень – головний напрям підвищення рівня функціонування будь-якого закладу освіти; освіта розглядається як відкрита система управління, яка швидко реагує на зміни у зовнішньому середовищі; орієнтація освітніх систем на підвищення якості підготовки фахівців і найбільш повне задоволення запитів суспільства, а не на зростання обсягів їх випуску; забезпечення адекватності та швидкості реакції закладів освіти на зміну кон'юнктури ринку; зростання ролі мотивації, інновацій, організаційної культури, стилю управління освітніми системами [4, с. 124].

Аналіз наукових праць вітчизняних авторів, разом з тим, показав

недостатню увагу дослідників до питання підготовки майбутніх фахівців системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту [3–6].

Визначаючи актуальні проблеми педагогічного менеджменту підготовки майбутніх фахівців системи спеціальної освіти ми перш за все керувалися результатами аналізу наявної системи, спостерігаючи за підготовкою в освітніх закладах різних відомств і різних профілів майбутніх фахівців системи спеціальної освіти, експертних бесід з посадовими особами освітніх установ, викладачами закладів вищої освіти.

Метою дослідження є визначення принципів, функцій і методів підготовки фахівців системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Нами виділені важливі *принципи* менеджменту підготовки майбутніх фахівців системи спеціальної освіти, які підтверджені практикою:

– принцип цілеспрямованості, який відображає вимоги до постановки мети з урахуванням її реальності, оптимальності, перспективності та соціальної значимості;

– принцип формулювання мети, який є основою планування, організації, контролю, тобто основою змісту всієї діяльності фахівця системи спеціальної освіти як менеджера будь-якого рівня управління;

– принцип кооперації, який відображає важливі вимоги до управлінської діяльності майбутніх фахівців системи спеціальної освіти з опорою на колективну творчість і колективний розум;

– принцип комплексності, поєднання лінійного керівництва і цільового, функціонального управління, який означає, що системне управління неможливе поза комплексом науково обґрунтованих суб'єкт-суб'єктних управлінських впливів, тобто принцип комплексності складає його управління;

– принцип функціонального підходу, який є умовою постійного розвитку, удосконалення діяльності майбутніх фахівців системи спеціальної освіти на основі постійного уточнення і конкретизації запитів клієнтів;

– принцип самовдосконалення, який здійснюється на основі досягнення

передової практики і теорії менеджменту.

До *функцій* педагогічного менеджменту системи підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти нами віднесено:

а) планування, яке є основною функцією менеджменту і полягає у визначенні мети і напрямку діяльності означеної системи;

б) прийняття управлінського рішення, що є основною проблемою менеджменту у змінному середовищі;

в) укомплектування штату педагогічних працівників закладу освіти, оскільки менеджмент передбачає інвестування у розвиток колективу;

г) ефективна комунікація означає, що керівники мають інформувати співробітників закладу освіти про мету і наміри діяльності;

д) стимулювання, здебільшого нагородження педагогічних працівників закладу освіти за знаходження нових способів ефективної роботи на основі довгострокової програми;

е) керівництво, коли менеджери пристосовують свій стиль до вимог ситуації, вони стають визнаними «лідерами»;

є) контроль здійснюється через порівняння бажаних результатів підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти з досягнутими, потім застосовуються необхідні корегувальні дії.

Означені функції в комплексі відображають хід і послідовність управлінських дій у підготовці майбутніх фахівців системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту, їх завершений цикл.

Наукові основи педагогічного менеджменту актуалізують питання про *методи управління*, які є способами досягнення поставленої мети, способами реалізації основних функцій підготовки майбутніх фахівців системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту. Основні методи педагогічного менеджменту можна поділити: за часом (перспективні, довготермінові, поточні); за об'єктами менеджменту (державні, регіональні, місцеві); за стилем менеджменту (авторитарні, демократичні, ліберальні); за суб'єктами менеджменту (адміністративні, господарські); за метою (стратегічні,

тактичні, оперативні).

Застосування означених методів сприяє формуванню у майбутніх фахівців системи спеціальної освіти добросовісного ставлення до праці, формування відповідальності за доручену справу і почуття обов'язку, розвитку професіоналізму тощо. Ці методи сприяють підтримці авторитету особистості, її інтересів, забезпеченню свободи особистості кожного фахівця у процесі підготовки до роботи в системі спеціальної освіти.

Висновком із дослідження є констатація того, що, як показало дослідження, ефективне вирішення означеної проблеми можливе за такими напрямками: забезпечення неперервності підготовки майбутнього фахівця системи спеціальної освіти за умови оновлення її змісту, організаційних форм і методів; підвищення рівня управлінської і професійної культури організаторів та виконавців професійної підготовки майбутніх фахівців системи спеціальної освіти; забезпечення у процесі підготовки міжособистісної взаємодії; впровадження педагогічного моніторингу як умови удосконалення підготовки студентів до роботи у системі спеціальної освіти.

Таким чином, основною метою підготовки майбутнього фахівця системи спеціальної освіти є його особистісний і професійний розвиток, конкурентність на ринку праці, компетентність і відповідальність, здатність до роботи у системі спеціальної освіти на рівні світових стандартів, готовність до постійного професіонального росту, соціальної і професіональної мобільності.

Список використаної літератури

1. Кравченко Л. М. Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти. Монографія. – Полтава: Техсервіс, 2006. – 420 с.
2. Кравченко Л. М. Освітній менеджмент і формування загальної культури педагога / Л. М. Кравченко // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Вип. 3. – Полтава, 2010. – С. 53–64.
3. Лебедик Л. В. Ефективність впливу освітнього менеджменту підготовки фахівців на подальшу безпеку їхнього життя і діяльності / Л. В. Лебедик //

- Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : зб. наук. праць Всеук. наук.-практ. конф. (Полтава, 25–26 квітня 2019 р.) / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. – Полтава : ПНПУ, 2019. – 329 с. – С. 33–38.
4. Лебедик Л. В. Менеджмент підготовки викладачів вищої школи / Л. В. Лебедик // Наукові записки / Ред. кол.: В. В. Радул, С. П. Величко та ін. – Випуск 141. Частина II. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – 240 с. – С. 124–126.
5. Лебедик Л. В. Освітній менеджмент в системі педагогічної підготовки магістрів економіки / Л. В. Лебедик // Вища освіта України. – Дод. 3., Т. IV (11). – 2008. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 638 с. – С. 377–383.
6. Лебедик Л. В. Проблеми освітнього менеджменту у підготовці магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» / Л. В. Лебедик // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14-15 травня 2015 р.). – Полтава: ПУЕТ, 2015. – 286 с. – С. 169–172.
7. Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць : у 2-х ч. / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. – К., 2001. – Ч. 1. – 305 с. – Ч. 2. – 302 с.
8. Стрельніков В. Ю. Менеджмент якості підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» / В. Ю. Стрельніков // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14 – 15 травня 2015 р.). – Полтава: ПУЕТ, 2015. – 286 с. – С. 194–197.
9. Стрельніков В. Ю. Розвиток управлінської культури майбутніх менеджерів в умовах магістратури / В. Ю. Стрельніков // Імідж сучасного педагога. – 2018. – № 5 (182). – С. 21–24.
10. Стрельніков В. Ю. Теоретичні основи побудови концепції дидактичної системи підготовки майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності до міжкультурної комунікації / В. Ю. Стрельніков // Імідж сучасного педагога. – 2016. – № 5. – С. 13–15.